

Nr 61.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa kostnader från anslaget till oförutsedda utgifter.

(1:a avd.)

1:o **Bestridande av vissa kostnader i samband med bärgandet av tre jagare m. m.** I propositionen nr 106 har Kungl. Maj:t (punkt 1, s. 2—6 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 februari 1947) föreslagit riksdagen medgiva, att för gäldandet av i samma protokoll angivna kostnader må av det i riksstaten för budgetåret 1946/47 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av 642 881 kronor 99 öre.

Vid jagarolyckan å Hårsfjärden den 17 september 1941 sjönko jagarna Göteborg, Klas Ugglå och Klas Horn.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionerna 1941: 336 och 1942: 266 anvisade riksdagen ett belopp av tillhopa 33 100 000 kronor till ersättningsbyggnad av jagare, varav 9 100 000 kronor för iståndsättning av jagaren Göteborg och 24 000 000 kronor för nybyggnad av jagarna Visby och Sundsvall.

Sedermera ha 1942 och 1943 års riksdagar medgivit, *dels* att till gäldande av vissa ersättningar för vid jagarolyckan å Hårsfjärden förlorade enskilda tillhörigheter finge från det å riksstaten uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter utbetalas ett belopp av 75 300 kronor, *dels ock* att från samma anslag finge tagas i anspråk ett belopp av 1 500 000 kronor till bestridande av bärgarlön för jagarna Göteborg, Klas Ugglå och Klas Horn.

Genom beslut den 30 juni 1943 förordnade Kungl. Maj:t, bland annat, att beloppet av 1 500 000 kronor finge tagas i anspråk för bestridande av bärgarlön för berörda jagare, samt förklarade sig vilja framdeles, efter framställning av marinförvaltningen, till prövning upptaga frågan om ersättande av övriga kostnader, som förorsakats vid ifrågavarande jagares förolyckande.

Slutligen har Kungl. Maj:t från förskottsanslag anvisat 8 000 000 kronor för iståndsättning av jagaren Klas Horn.

Marinförvaltningen har hemställt, att ett belopp av 962 881 kronor 99 öre måtte ställas till förfogande från anslaget till oförutsedda utgifter för täckande av vissa ytterligare av jagarolyckan föranledda kostnader, vilka av ämbetsverket förskjutits och för vilka täckning icke ägt rum. Dessa kostnader fördelade sig i huvudsak på arbeten i samband med bärgningen, torrsättning av jagarna efter bärgningen, provisoriska tätningar, ilandtagning av ammunition, tillvaratagande av artilleri-, min- och torpedmateriel, besiktning och värdering av jagarna efter olyckan, omhändertagande av skadade inventarier, revidering

av ammunition, begravnings- och transportkostnader för vid olyckan omkomna personer, vissa sprängningsförsök i samband med krigsrättsutredningen samt resor.

Departementschefen har förordat, att av ifrågavarande kostnader ett belopp av 320 000 kronor, vilka hänförde sig till iståndsättningen av jagaren Göteborg, bestrides med anlåtande av återstående medel å de för ersättningsbyggnad av jagare anvisade anslagsmedlen. Återstående kostnader, (962 881:99—320 000=) 642 881 kronor 99 öre, borde bestridas från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Sistnämnda anslag kunde jämlikt av riksdagen lämnat bemyndigande av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för täckande av uppkommande haverikostnader, avseende marinens fartyg. De kostnader, som i det föreliggande ärendet avsåges, vore att anse som haverikostnader. Då emellertid viss tvekan förelagat rörande kostnadernas fördelning mellan olika anslag, syntes departementschefen berörda bemyndigande ej böra i detta särskilda ärende utnyttjas utan ärendet underställas riksdagens prövning.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att här avsedda av jagarolyckan å Hårsfjärden föranledda ytterligare kostnader må i den utsträckning departementschefen förordat bestridas från det för innevarande budgetår anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att för gäldandet av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 februari 1947 angivna kostnader må av det i riksstaten för budgetåret 1946/47 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av 642 881 kronor 99 öre.

2:o) Bestridande av ytterligare kostnader för vissa byggnadsföretag vid Svea flygflottilj. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 2, s. 6 och 7) medgiva, att för gäldandet av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 februari 1947 angivna kostnader må av det i riksstaten för budgetåret 1946/47 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av 25 259 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1937 och 1938 års statsverkspropositioner samt i propositionerna 1938: 8 och 76 anvisade riksdagen (skrivelserna 1937: 26 samt 1938: 54 och 55) såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader särskilda reservationsanslag, av vilka anslag ett belopp av tillhoppa (6 000 000 + 1 983 500 + 7 200 000 =) 15 183 500 kronor avsetts för byggnadsarbeten m. m. för flygvapnet.

Genom särskilda beslut den 13, den 20 och den 27 maj 1938 fastställde Kungl. Maj:t ritningar till bland annat följande byggnader vid Svea flygflottilj, nämligen en verkstadsbyggnad med monteringshall, en intendentur- och sjukhusbyggnad samt en gymnastik- och skolsalsbyggnad, samt bemyndigade

flygförvaltningen att för uppförande av ifrågavarande och vissa andra byggnader vid flotttiljen disponera ett belopp av tillhopa (348 000 + 358 000 + 260 000 =) 966 000 kronor av förenämnda reservationsanslag till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 november 1946 har flygförvaltningen anfört följande.

Enligt två särskilda mellan flygförvaltningen, å ena, samt aktiebolaget Asa och byggnadsingenjören J. E. Liljegren, å andra sidan, den 13 och den 27 maj 1938 dagtecknade entreprenadkontrakt hade bolaget och Liljegren åtagit sig att uppföra förenämnda gymnastik- och skolsalsbyggnad för ett pris av 197 700 kronor samt ovan berörda verkstadsbyggnad med monteringshall för ett pris av 161 000 kronor. Vidare hade enligt ett mellan ämbetsverket, å ena, och ovan omnämnda bolag, å andra sidan, den 21 maj 1938 dagtecknat entreprenadkontrakt bolaget åtagit sig att uppföra förenämnda intendentur- och sjukhusbyggnad för ett pris av 173 700 kronor. Sedan bolaget och Liljegren här efter mot kronan anhängiggjort rättegång med yrkande om utbekommande av — utöver kontrakterade belopp — ytterligare 126 595 kronor 94 öre jämte ränta för vissa utöver kontrakten utförda arbeten m. m., förpliktades kronan genom Kungl. Maj:ts dom den 11 november 1946 att till bolaget och Liljegren gemensamt utgiva 13 501 kronor 33 öre samt till bolaget ensamt 6 331 kronor 25 öre jämte i båda fallen ränta med 5 % från och med stämmningsdagen. I syfte att undvika vidare ränteutgifter hade ämbetsverket den 21 november 1946 förskottsvis utbetalat det utdömda kapitalbeloppet jämte ränta, tillhopa (13 501: 33 + 6 331: 25 + 5 426: 42 =) 25 259 kronor. Härjämte hade ämbetsverket från särskilt för ändamålet tillgängligt anslag utbetalat i målet utdömt rättegångskostnadsbelopp.

Då de genom förenämnda brev till flygförvaltningens förfogande ställde medlen för ifrågavarande byggnadsföretag icke längre stöde till ämbetsverkets förfogande, hemställde ämbetsverket, att Kungl. Maj:t måtte ställa för bestridande av ifrågavarande kostnader erforderligt belopp till förfogande från anslaget till oförutsedda utgifter.

Jämväl departementschefen har, efter hörande av statskontoret, förklarat sig anse att ifrågavarande belopp å 25 259 kronor borde bestridas av anslaget till oförutsedda utgifter.

Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa.

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att för gäldandet av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 februari 1947 angivna kostnader må av det i riksstaten för budgetåret 1946/47 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av 25 259 kronor.

3:o) **Bestridande av hyreskostnader för vissa bostäder i Arboga.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 7 och 8) medgiva, att för gäldandet av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 februari 1947 angivna kostnader må av det i riksstaten för budgetåret 1946/47 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av 16 324 kronor 52 öre.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1942: 322 beslutade riksdagen (skrivelse nr 409), att ny central flygverkstad skulle förläggas till Arboga, samt anvisade medel för markförvärv och för påbörjande av byggnadsarbeten m. m.

Genom brev den 7 augusti 1942 godkände Kungl. Maj:t ett mellan flygförvaltningen, å ena, och Arboga stads drätselkammare, å andra sidan, slutet avtal, dagtecknat den 10 juli 1942 rörande upplåtelse av för flygverkstaden erforderlig mark m. m. Enligt avtalet åtog sig staden bland annat att i närheten av verkstadsområdet till den 1 juli 1943 eller den senare tidpunkt, varom överenskommelse kunde träffas, ha uppfört bostadshus inrymmande 30 lägenheter.

I annat sammanhang har Arboga stad åtagit sig att för de anställda vid flygvapnets centrala materielförråd i staden uppföra bostadshus med tillhoppa 15 lägenheter.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 juli 1946 har flygförvaltningen anfört följande.

Med staden hade sedermera överenskommelse träffats, att en del av ifrågasvarande bostäder skulle vara färdigställda senast den 1 oktober och återstoden senast den 1 december 1944. Emellertid hade verkstadsanläggningens fullbordande fördröjts, vilket haft till följd, att bostäderna icke kunnat uthyras på avsedd tid till verkstadens personal. Vid förhandlingar under hösten 1944 mellan staden och flygförvaltningen hade från stadens sida ifrågasatts, att för undvikande av hyresförluster bostäderna skulle uthyras i allmänna marknaden. Då detta skulle ha äventyrat tillgodoseendet av bostadsbehovet för verkstadens personal, hade ämbetsverket påfordrat, att bostäderna skulle reserveras för ifrågasvarande personal. Från stadens sida hade gjorts det förbehållet, att flygförvaltningen skulle, räknat från och med den 1 december 1944, hålla staden skadeslös för hyresförlust. Sedermera hade staden begärt ersättning för sålunda uppkommen hyresförlust under tiden december 1944—juli 1945 med tillhoppa 16 324 kronor 52 öre.

För att så vitt möjligt programenligt kunna igångsätta verkstadens arbete hade flygförvaltningen funnit det nödvändigt att påfordra, att lägenheterna hölles lediga. Den ersättning som staden på grund härav gjorde anspråk på vore synnerligen ringa i förhållande till de kostnader, som vid ett uppskov med verkstadens flyttning från Stockholm skulle ha uppstått för fortsatt förhyrning av verkstadslokaler, högre löner m. m. Under återopande av det anförda hemställde flygförvaltningen, som icke hade något att erinra mot stadens beräkning av ersättningsbeloppet, att Kungl. Maj:t måtte för bestridande av ifrågasvarande hyreskostnader ställa ett belopp av 16 324 kronor 52 öre till förfogande.

Departementschefen har, efter hörande av försvarets civilförvaltning och statskontoret, förklarat sig anse, att staden borde beredas ersättning för ifrågasvarande hyresförluster samt att kostnaderna härför borde bestridas från anslaget till oförutsedda utgifter.

Utskottet.

Utskottet anser, att Arboga stad bör erhålla ersättning för ifrågasvarande hyresförluster, och har intet att erinra mot det föreslagna sättet för kostnadernas bestridande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att för gäldandet av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 21 februari 1947 angivna kostnader må av det i riksstaten för budgetåret 1946/47 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter tagas i anspråk ett belopp av 16 324 kronor 52 öre.

Stockholm den 18 april 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Mannerskantz, Gustaf Iwar Anderson, Berling, Albertsson, Hesselbom, Ivar Persson och Lundgren; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Svensson i Grönvik, Malmberg i Skövde, Bergström, Rubbestad, Mårtensson, Lindholm, Åkerström, Holmström, Thapper, Persson i Vinberg och Birke.
